

Epidemija COVID-19 na Gorenjskem v letu 2020

Izvleček

Decembra 2019 je na Kitajskem izbruhnila nova infekcijska bolezen COVID-19. Okužba z novim koronavirusom, imenovanim SARS-CoV-2, se je hitro širila in povzročila globalno pandemijo. Prispevek opisuje, kako je epidemija COVID-19 zaznamovala Slovenijo, Gorenjsko in še posebej Upravno enoto Škofja Loka. Gorenjska je bila v začetku drugega vala epidemije vodilna med statističnimi regijami po številu novih potrjenih primerov. Vse to je od pristojnih zahtevalo hitro in učinkovito ukrepanje za omejevanje širjenja okužb.

Ključne besede: epidemija, COVID-19, Gorenjska, ukrepi, rdeča cona, dom starejših.

Prazen Mestni trg v Škofji Loki, 7. april 2020. (foto: Biljana Ristić)

Abstract

COVID-19 epidemic in Gorenjska in 2020

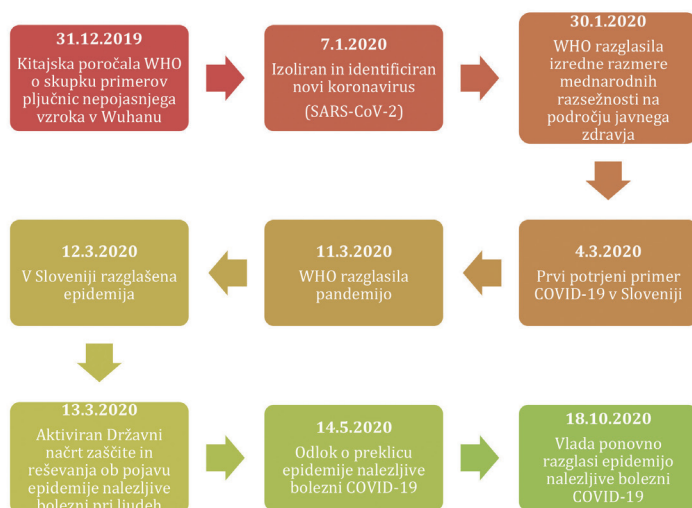
In December 2019, a new infectious disease, COVID-19, broke out in China. Infection with the new coronavirus, called SARS-CoV-2, spread rapidly and caused a global pandemic. The article describes how the COVID-19 epidemic affected Slovenia, Gorenjska, and especially the Škofja Loka Administrative Unit. At the beginning of the second wave of the epidemic, Gorenjska was at the top among statistical regions in terms of the number of new confirmed cases. This required the authorities to take swift and effective action to limit the spread of infection.

Key words: epidemic, COVID-19, Gorenjska, measures, red zone, retirement home.

Pričetek pandemije COVID-19 na Kitajskem

V decembru 2019 je mesto Wuhan, ki se nahaja v provinci Hubei na Kitajskem, postalo središče izbruha pljučnice neznanega vzroka. To je vzbudilo veliko pozornosti, ne samo na Kitajskem, ampak tudi na mednarodni ravni. Kitajski zdravstveni organi so takoj opravili preiskavo za opredelitev in nadzor bolezni, vključno z izolacijo ljudi, za katere je obstajal sum, da imajo bolezen, natančnim spremljanjem stikov, zbiranjem epidemioloških in kliničnih podatkov bolnikov ter razvoje diagnostičnih in zdravlilnih postopkov.¹

Dne 31. decembra 2019 je občinska zdravstvena komisija v Wuhanu izdala opozorilo, Kitajski center za nadzor in preprečevanje bolezni je v Wuhan poslal ekipo za hitri odziv, o dogajanju je bila obveščena tudi Svetovna zdravstvena organizacija (WHO). Do 7. januarja 2020 so kitajski znanstveniki od bolnikov

Časovnica pomembnejših dogodkov pandemije COVID-19.

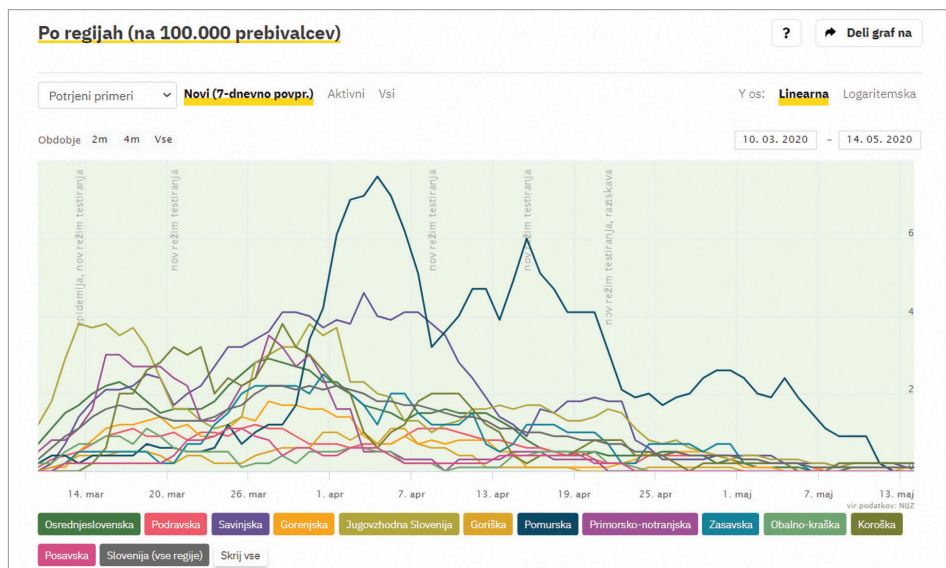
1 Wang, C. idr., A novel coronavirus outbreak of global health concern, str. 470–473.

v Wuhanu izolirali novi koronavirus in ga pozneje poimenovali SARS-CoV-2, bolezen, ki jo povzroča, pa COVID-19.²

Koronavirusi tipično povzročajo splošne prehladne simptome, vendar dva betakoronavirusa – severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) in Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV) – lahko povzročata pljučnico, odpoved dihal in smrt. Novi koronavirus SARS-CoV-2 se je hitro širil in privedel do globalne pandemije COVID-19.³

Prvi val epidemije COVID-19 v Sloveniji

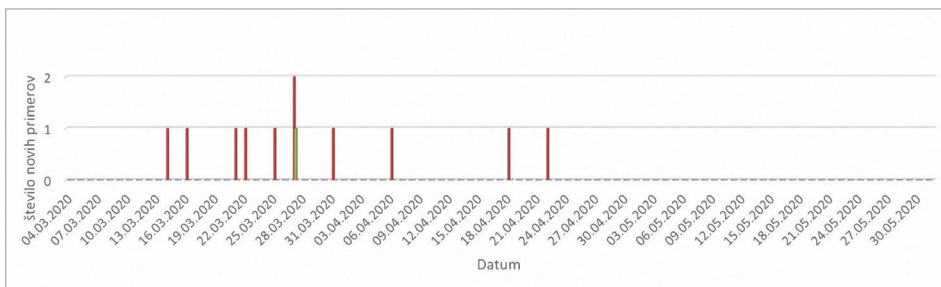
V Sloveniji smo prvo okužbo z novim koronavirusom potrdili 4. marca 2020.⁴ Na podlagi 7. člena Zakona o nalezljivih boleznih je bila zaradi naraščanja števila okužb z njim 12. marca 2020 v Sloveniji razglašena epidemija.⁵ Na ta dan je bilo v Sloveniji potrjenih 50 primerov okužbe s SARS-CoV-2, en primer tudi na področju gorenjske regije.⁶

Graf 1: novi primeri okužb s SARS-CoV-2 (7-dnevno povprečje) po regijah na 100 000 prebivalcev.
(vir: COVID-19 Sledilnik)

- 2 The Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team: The Epidemiological Characteristics, str. 113–122.
- 3 Gandhi, R. T. idr., Mild or Moderate Covid-19, str. 1757–1766; Han, Y. J. idr., Treatment, str. 1207–1231.
- 4 Koronavirus (SARS-CoV-2). Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/>.
- 5 Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa. Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/>.
- 6 Dnevno spremljanje okužb s SARS-CoV-2 (COVID-19). Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>.

Graf 1 prikazuje 7-dnevno povprečje novih potrjenih primerov okužbe s SARS-CoV-2 na 100 000 prebivalcev po regijah v prvem valu epidemije; razvidno je, da je bila Gorenjska v prvem valu med manj prizadetimi regijami.

Graf 2: število novih potrjenih primerov okužbe s SARS-CoV-2 v občinah Upravne enote Škofja Loka.

Graf 2 prikazuje dnevno število novih potrjenih primerov okužbe v občinah Upravne enote (UE) Škofja Loka; primeri so se pojavljali le v občinah Škofja Loka in Železniki.

Občini Žiri in Gorenja vas - Poljane sta bili med redkimi občinami v Sloveniji, ki v prvem valu uradno niso imele potrjenega nobenega primera z okužbo. Dne 27. julija 2020 se je pojavil prvi potrjeni primer v Občini Žiri, 9. septembra 2020 pa še v Občini Gorenja vas - Poljane.

Vlada RS je 14. maja 2020 sprejela Odlok o preklicu epidemije nalezljive bolezni COVID-19, ki je bila razglašena 12. marca 2020, saj je Nacionalni inštitut za javno zdravje ocenil, da so vsi kazalniki kazali na umirjanje širjenja virusa SARS-CoV-2 v populaciji.⁷ Epidemija se je končala 31. maja 2020.

Širjenje okužb s COVID-19 na Gorenjskem v drugem valu epidemije

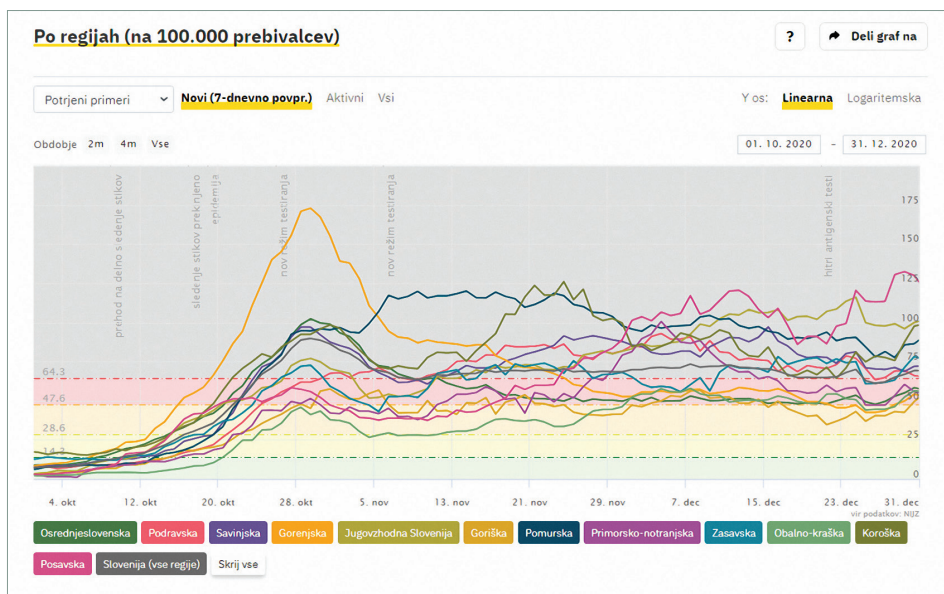
Vlada je na dopisni seji, dne 18. oktobra 2020, na podlagi Zakona o nalezljivih boleznih izdala Odlok o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni COVID-19 na območju celotne države. V Sloveniji smo se glede na uradne podatke o številu okuženih soočali z drugim valom epidemije. Vse statistične regije so dosegale oziroma presegale stopnjo incidence, ki je zahtevala razglasitev epidemije.⁸

Na ta dan je bilo v Sloveniji potrjenih 537 primerov, 70 so jih potrdili na Gorenjskem.⁹

7 Pojasnilo o veljavnosti interventnih ukrepov s področja pravosodja. Pridobljeno 12. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-05-15-pojasnilo-o-veljavnosti-interventnih-ukrepov-s-podrocja-pravosodja/>.

8 Vlada razglasila epidemijo nalezljive bolezni COVID-19 na območju Republike Slovenije. Pridobljeno 12. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-10-18-vlada-razglasila-epidemijo-nalezljive-bolezni-covid-19-na-obmocju-republike-slovenije/>.

9 Dnevno spremljanje okužb s SARS-CoV-2 (COVID-19). Pridobljeno 12. 1. 2021, na: <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>.

Graf 3: novi primeri okužb s SARS-CoV-2 (7-dnevno povprečje) po regijah na 100 000 prebivalcev.
(vir: COVID-19 Sledilnik)

Z 8. oktobrom 2020 je Gorenjska pristala na vrhu lestvice okužb med statističnimi regijami in na tem mestu vztrajala do 5. novembra 2020, ko je vodstvo prevzela pomurska regija. 7-dnevno povprečje novih primerov na 100.000 primerov je na Gorenjskem 8. oktobra znašalo 17,9, doseglo najvišji vrh 29. oktobra s 174, nato pa je upadlo.

Dne 29. oktobra 2020 je bilo v Sloveniji potrjenih 1800 primerov okužb, od tega na Gorenjskem 315; v Občini Železniki 10, Občini Žiri 4 in Občini Škofja Loka 25 primerov.

Najbolj prizadeta občina na Gorenjskem je bila Občina Železniki, saj je imela najvišje število okužb v Sloveniji glede na število prebivalcev.¹⁰

Vodilno mesto Gorenjske po številu okužb med regijami je sicer težko razložiti. Lahko bi šlo za splet okoliščin in stohastično širjenje. Možni razlog vodstva bi lahko bila nizka prekuženost med prebivalci zaradi ugodne epidemiološke slike Gorenjske med prvim valom. Ker epidemija Gorenjske ni toliko prizadela, so jo prebivalci Gorenjske v drugem valu morda podcenjevali in manj upoštevali ukrepe. Eden možnih virov okužb so tudi športni dogodki oziroma vadbe, kjer naj bi pri treningih vztrajali navkljub potrjenim okužbam.

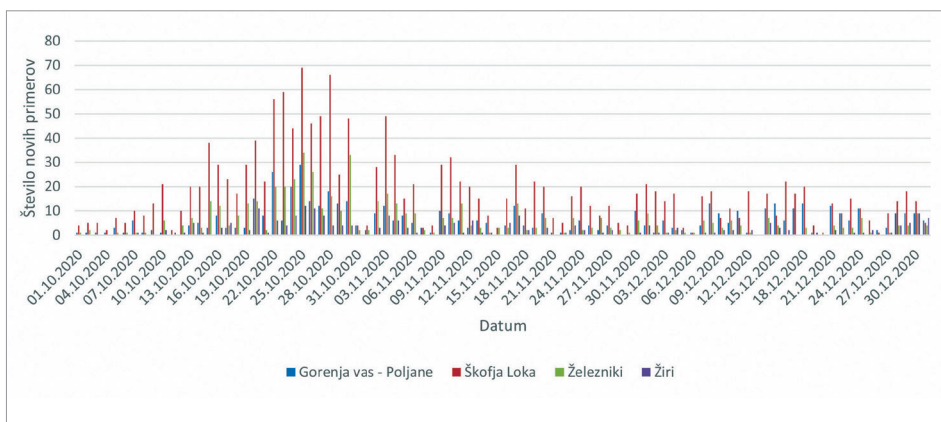
S 17. oktobrom je bil spremenjen protokol sledenja stikom okuženih, in sicer epidemiološka služba od takrat ni več iskala visoko rizičnih tesnih stikov in prav tako ni več podajala predlogov Ministrstvu za zdravje za izrek ukrepov

¹⁰ Zaprli so pokopališča. Pridobljeno 13. 1. 2021, na: <https://gorenjski-utrip.si/zaprli-so-pokopalisca/>.

karantene.¹¹ Še vedno pa je predlagala prostovoljno karanteno za vse tiste, ki so bili v tveganem stiku z okuženo osebo.

Ker zdravstveni inšpektorat ni več izvajal nadzora nad karantenami, obstaja možnost, da so nekateri posamezniki zato manj dosledno upoštevali priporočila

Družinski zdravnik iz Železnikov je v medijih spregovoril o opažanju, da so bili krajani premalo dosledni pri uporabi mask, ki bi jih morali nositi tudi na prostem, če ni šlo za rekreacijo na zeleni površini z minimalno razdaljo treh metrov. Kot vzrok za naglo širjenje okužb je navedel tudi neupoštevanje varnostne razdalje, potekali so razne prireditve, zasebna druženja in rojstnodnevne zabave, obiski gostiln, posameznike so kljub karanteni opazili v trgovinah in med ljudmi. Poveljnik občinskega štaba Civilne zaščite Železniki je ocenjeval, da so domačini drugi val vzeli preveč enostavno, kot težavo pa je videl tudi razne vplivneže, ki so z lažno propagando begali ljudi, da virusa niso jemali resno.¹²

Graf 4: število novih potrjenih primerov okužbe s SARS-CoV-2 v občinah UE Škofja Loka.

Iz Grafa 4 je razviden trend rasti okužb v občinah UE Škofja Loka v drugi polovici oktobra 2020.

Odziv občin na naraščanje okužb v UE Škofja Loka

Zaradi hitrega naraščanja okuženih z novim koronavirusom so se v nekaterih občinah odločili, da sami zaostrijo ukrepe. Na tem mestu želimo pohvaliti skrb in odziv občin ter tudi dobro sodelovanje z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje pri obvladovanju epidemije.

11 Spremenjen protokol sledenja stikom okuženih z novim koronavirusom SARS-CoV-2. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.nijz.si/sl/spremenjen-protokol-sledenja-stikom-okuzenih-z-novim-koronavirusom-sars-cov-2>.

12 Največji delež okuženih. Pridobljeno 13. 1. 2020, na: <http://www.gorenjskiglas.si/apps/pbcs.dll/article?AID=/20201030/C/201039985&template=printart>.

V Zdravstvenem domu Škofja Loka so bili pripravljeni. (foto: Andrej Tarfila)

CSS je pričel priprave za selitev okuženih stanovalcev v telovadnico OŠ Jela Janežiča. (vir: arhiv CSS)

Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka (CSS) je bil prvi dom v državi, ki je pristopil k zaježitvi širjenja virusa med starejšimi v domovih s postavitvijo rdeče cone v telovadnici. T. i. rdeča cona je bila namenjena stanovalcem CSS kot posebni oddelek Centra za okužene s COVID-19. Dne 16. 20. 2020 je CSS pričel urejanje prostorov telovadnice Osnovne šole Jela Janežiča, z 19. 10. pa so že pričeli premeščati okužene stanovalce. To izpostavljamo kot primer dobre prakse. Izvedbo je omogočilo hitro in preudarno ukrepanje vseh sodelujočih.

Občina Železniki je 22. 10. 2020 izdala Odredbo o prepovedi uporabe otroških in športnih igrišč na območju občine, da bi zavarovali otroke in ostale občane.¹³

¹³ Obvestilo za občane v zvezi s koronavirusom z dne 22. 10. 2020. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/308787>.

Center za občinsko pomoč so vzpostavile oziroma aktivirale občine Železniki, Gorenja vas - Poljane in Škofja Loka.¹⁴ Centri so bili namenjeni interventni oskrbi starejših in obolelih, ki so potrebovali dostavo nujnih življenjskih potrebščin. Prav tako so občine za vse, ki so bili v karanteni in jim svojci, sosedi ali drugi niso mogli pomagati, organizirale dostavo nujnih prehranskih in zdravstvenih proizvodov.¹⁵

Poveljnik Civilne zaščite Občine Škofja Loka je 29. 10. 2020 zaradi slabšanja epidemiološke situacije in naraščanja števila okužb na območju Občine Škofja Loka z namenom preprečevanja širjenja okužb na izletniških točkah izdal odredbo, da se ob planinski koči na Lubniku in lovski koči na Križni Gori prepove uporaba zunanjih klopi.¹⁶

Občine Škofja Loka, Železniki in Žiri so, da bi preprečile širjenje okužb, izdale odredbe za pokopališča, v skladu s katerimi se je na območju občin zaprla tekoča voda, umaknili so tudi vse posode za zalivanje in prenašanje vode.¹⁷

Občini Škofja Loka in Žiri sta občane zaradi večjega števila okuženih pozvala, da grobove obiščejo takrat, ko bo epidemiološko stanje boljše, ob dnevu spomina na mrtve naj se svojih pokojnih spominjajo doma.¹⁸

Zaradi težke epidemiološke situacije in najvišjega števila okužb v Sloveniji glede na število prebivalcev sta poveljnik Civilne zaščite Občine Železniki in župan Občine Železniki izdala Odredbo o zaprtju pokopališč na območju Občine Železniki. Odredba je veljala za čas praznikov, ko se je pričakoval množičen obisk pokopališč, od 30. oktobra do 2. novembra 2020. Na vseh pokopališčih v Občini Železniki so se tako fizično zaprli vsi dostopi.¹⁹ Z vidika javnega zdravja za omejevanje epidemije sprejeti ukrep ocenjujemo kot zelo ustrezen.

VIRI IN LITERATURA:

COVID-19 Sledilnik. Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://covid-19.sledilnik.org/sl/stats>.

Dnevno spremljanje okužb s SARS-CoV-2 (COVID-19). Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>.

Gandhi, R. T.; Lynch, J. B.; del Rio, C.: Mild or Moderate Covid-19. V: *The New England Journal of Medicine*, 2020; 383, str. 1757–1766.

14 Občinski center za pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <http://www.obcina-gvp.si/sl/news/obcinski-center-za-pomoc.html>. COVID-19 pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/310109>.

15 Koronavirus – Center za občinsko pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/307303>.

16 Odredba CZ o uporabi klopi na dveh najbolj obljudenih planinskih točkah. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/310779>.

17 Odredba za pokopališča. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/309770>. Odredba za pokopališča. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://zelezniki.si/post/310032>. Uredba o pokopališču. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.ziri.si/vsebins/uredba-o-pokopalisclu>.

18 Pokojnih se ta vikend spominjamo od doma! Pridobljeno 14. 1. 2020, na: <https://www.ziri.si/vsebins/pokojnih-se-ta-vikend-spominjamo-od-doma>. Koronavirus: obisk pokopališč prestavimo. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/311358>.

19 Odredba o zaprtju pokopališč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/310982>.

Koronavirus – Center za občinsko pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/307303>.

Koronavirus (SARS-CoV-2). Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/teme/koronavirus-sars-cov-2/>.

Koronavirus: obisk pokopališč prestavimo. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/311358>.

Največji delež okuženih. Pridobljeno 13. 1. 2021, na: <http://www.gorenjskiglas.si/apps/pbcs.dll/article?AID=/20201030/C/201039985&template=printart>.

Občinski center za pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <http://www.obcina-gvp.si/sl/news/obcinski-center-za-pomoc.html>. COVID-19 pomoč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/310109>.

Obvestilo za občane v zvezi s koronavirusom z dne 22. 10. 2020. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/308787>.

Odredba CZ o uporabi klopi na dveh najbolj obljudenih planinskih točkah. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/310779>.

Odredba o zaprtju pokopališč. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.zelezniki.si/objava/310982>.

Odredba za pokopališča. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.skofjaloka.si/objava/309770>.

Odredba za pokopališča. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://zelezniki.si/post/310032>.

Pojasnilo o veljavnosti interventnih ukrepov s področja pravosodja. Pridobljeno 12. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-05-15-pojasnilo-o-veljavnosti-interventnih-ukrepov-s-podrocja-pravosodja/>.

Pokojnih se ta vikend spominjajmo od doma! Pridobljeno 14. 1. 2020, na: <https://www.ziri.si/vsebina/pokojnih-se-ta-vikend-spominjajmo-od-doma>.

Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa. Pridobljeno 11. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/>.

Spremenjen protokol sledenja stikom okuženih z novim koronavirusom SARS-CoV-2. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.nijz.si/sl/spremenjen-protokol-sledenja-stikom-okuzenih-z-novim-koronavirusom-sars-cov-2>.

The Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team: The Epidemiological Characteristics of an Outbreak of 2019 Novel Coronavirus Diseases (COVID-19) – China, 2020[J]. *China CDC Weekly*, 2020, 2(8), str. 113–122.

Uredba o pokopališču. Pridobljeno 14. 1. 2021, na: <https://www.ziri.si/vsebina/uredba-o-pokopaliscu>.

Vlada razglasila epidemijo nalezljive bolezni COVID-19 na območju Republike Slovenije. Pridobljeno 12. 1. 2021, na: <https://www.gov.si/novice/2020-10-18-vlada-razglasila-epidemijo-nalezljive-bolezni-covid-19-na-obmocju-republike-slovenije/>.

Wang, C.; Horby, P. W.; Hayden, F. G.; Gao, G. F.: A novel coronavirus outbreak of global health concern. V: *The Lancet*, Volume 395, Issue 10223, 2020, str. 470–473.

Zaprli so pokopališča. Pridobljeno 13. 1. 2021, na: <https://gorenjski-utrip.si/zaprli-so-pokopalisca/>.

Summary

COVID-19 epidemic in Gorenjska in 2020

The first infection with the new coronavirus in Slovenia was confirmed on 4 March 2020. Gorenjska was among the least affected statistical regions in the first wave of the epidemic. The municipalities of Žiri and Gorenja vas - Poljane remained among the few municipalities in Slovenia that did not have an officially confirmed case of infection in the first wave. On 8 October 2020, Gorenjska topped the list in numbers

of infections among statistical regions and remained in this position until 5 November 2020, when the Pomurska region took over this unenviable role. On 8 October, the 7-day average of new cases per 100,000 inhabitants in Gorenjska was 17.9, reaching its highest peak on 29 October, with 174, and then declining. The most affected municipality in Gorenjska was Železniki, since it had the highest number of infections in Slovenia in terms of population. Due to the rapid growth in the numbers infected, some municipalities decided to tighten measures themselves. In Škofja Loka, a red zone for the elderly from a care home (Škofja Loka Centre for the Blind, Visually Impaired and Elderly) was established in the gym of Jela Janežič Primary School. The Commander of Civil Protection of Škofja Loka Municipality issued an order banning the use of outdoor benches beside the mountain hostel on Lubnik and the hunting lodge on Križna Gora. In Železniki Municipality, a Decree was issued closing cemeteries in the area of the municipality, which was valid during the holidays, when mass visiting of cemeteries on All Saints Day was expected. In terms of public health, we consider that the municipalities prudently and quickly became committed to limiting the epidemic, so we thank them for their contribution.